

FRANC GRIVEC

OSEBNOST IN ORGANIZACIJA

Ko govorim o idejnih organizacijah, predvsem o krščanskih, se ne morem izogniti vprašanju o organizaciji in organizmu Cerkve. Saj je katoliška Cerkev po svojem ustroju vzor drugim organizacijam njenih članov.

V isto smer kaže tudi vprašanje o blagodejnem ali škodljivem vplivu organizacije na človeško individualnost, osebnost. To vprašanje se najbolj zaostruje, kadar zadeva ob katoliško Cerkev, kakor vidimo iz zgodovine verskih bojev od prvih stoletij do protestantizma in modernizma, od gnosticizma do Velikega inkvizitorja Dostojevskega, verske filozofije Masarykove in najnovejših dvomov o možnosti katoliške umetnosti.

Ali je mogoče, da je Cerkev sovražna in nevarna rasti in razmahu človeške osebnosti, ko se predstavlja kot ustanova Kristusa, najvzvišenejše in najvplivnejše osebnosti svetovne zgodovine, rešitelja človeške osebnosti iz moralne in telesne sužnosti? V tem primeru bi Cerkev sploh ne bila več Kristusova, marveč bi izključevala Kristusa in njegovega duha, kakor v grozotni karikaturi predstavlja Veliki inkvizitor Dostojevskega.

Velika je oblast enotno organizirane cerkvene hierarhije. A izvrševati se mora po Kristusovih navodilih: v duhu očetovske in bratske ljubezni, v duhu krotkosti in ponižnosti. Stroga je dolžnost pokorščine. Toda verniki niso brezpravni podložniki, marveč svobodni sodržavljeni (Ef 2, 19), člani skrivnostnega Kristusovega telesa, bratje Kristusovi in bratje med seboj. Škof in svečenik v liturgičnih molitvah vernike neštetokrat imenuje svoje brate. To ni prazna beseda, temveč polna resnica. Kakor vernik v svečeniku in škofu vidi ter spoštuje Kristusa, tako tudi svečenik ve, da je najpreprostejši vernik zaznamovan z nezbrisnim znamenjem Kristusovega Duha, brat Kristusov in torej tudi njegov brat v Kristusu.

Po včlanjenju in vcepljenju v Kristusa ima vsak vernik možnost za brezmejni razcvet in razmah svoje osebnostne religioznosti, da more po notranji vrednosti prekositi celo nositelje cerkvene oblasti, pravne in svečeniške. Kristus namreč ne živi v Cerkvi samo tako kakor drugi

ustanovitelji žive v svojih ustanovah in delih, temveč osebno, dejansko in resnično. V Cerkvi nadaljuje svoje učlovečenje; v njej živi in deluje skrivnostno, pa resnično, da more biti tudi najpreprostejši vernik deležen neskončne moči njegove osebnosti.

Cerkev torej ni samo trdna organizacija, temveč tudi živ in oživljajoč organizem, ne samo pravno urejena družba, marveč tudi organsko občestvo. Zveza cerkvene organizacije z oživljajočo Kristusovo močjo, zveza pravne in posvečevalne cerkvene oblasti je bistvena in tako nujna, da bi bila cerkvena organizacija in disciplina brez pospeševanja verskega življenja nemogoča.

V Kristusovi osebnosti, ki še živi in deluje v Cerkvi, je rešitev vprašanja o odnosu med Cerkvijo in osebnostjo. Ker morajo krščanske organizacije imeti svoj vzor v Cerkvi, zato je v tem tudi rešitev vprašanja o osebnosti in organizaciji.

Ta resnica je bila prav v dobi največjega razmaha krščanskih organizacij preveč prezrta ali vsaj zapostavljena, ker je bila tudi zavest o Cerkvi kot skrivnostnem Kristusu premalo živa. Po razdejanju svetovne vojne se je ta zavest po vsem svetu predramila, zlasti med nemškimi katoličani, kateri so bili v svojem organizatorskem delu te resnice najbolj potrebni. S tem so rešili najidealnejše predstavitelje mladih izobražencev, da jih ni zbegala duhovna in socialna revolucija.

Mi smo Nemce radi posnemali v organizaciji in si v glavnem prisvojili njihovo organizacijsko obliko. Ko pa je napočila nova doba in bi bilo treba po zgledu nemških in drugih katoličanov popravljati nedostatke, takrat smo preveč odločno in borbena vztrajali v stari miselnosti; zlasti smo se premalo potrudili, da bi globlje pogledali v najaktualnejšo in posebno nam prepotrebno versko resnico o skrivnostnem Kristusovem organizmu svete Cerkve.

Mladi rod je klical: Cerkev je organizem; torej morajo biti tudi naše organizacije bolj organske in občestvene. Branilci tradicije pa so mladino dolžili krivoverstva in enostransko učili, da je Cerkev organizacija.

Resnica je v sredi. Cerkev je organizem in organizacija. A predvsem je organizem, ker ni ustanovljena zato, da bi svet vladala, marveč da bi ga v Kristusu prenovila. To resnico nam najbolje pojasnjuje razodeti in po božjem navdihu zapisani nauk apostola Pavla, da je Cerkev skrivnostni Kristus, skrivnostno telo Kristusovo. Kakor notranji življenjski organi niso zaradi skeleta, marveč nasprotno; tako je tudi pravna cerkvena organizacija podrejena duhovnemu namenu, da bi ohranjala red v posvečevalni službi Cerkve in s tem pospeševala njeno svečeniško delovanje.

Predolgo je trajala stara zastarela miselnost. Šele po bridkih preizkušnjah zadnjih let smo uvideli enostranosti in napake naših organizacij; s tem so končno prenehali pomisleki proti starodavnemu in hkrati najmodernejšemu pravilnemu pojmovanju Cerkve, ki teoretično in praktično uravnava odnos med cerkveno avtoriteto in svobodo

ter osvetljuje pravilno razmerje med cerkveno organizacijo in živo človeško osebnostjo.

Umevno je, da je tolika praktična in teoretična zmeta v zvezi s človeškimi napakami neugodno vplivala na naše versko in kulturno delo v odločilnih letih našega narodnega življenja ter povzročala hude spopade z živahnim mladim rodом, ki je odpor proti tradicijam in napakam po mladinskih običajih pretiraval in izrekel ali zapisal marsikatero netočno ali celo zmotno trditev. A od mladine, polne kipečega življenja in podjetnosti, v prvih javnih nastopih in v razvnetih bojih ne moremo terjati tiste umerjenosti in točnosti kakor od zrelih mož.

Še danes se obnavlja prepir o organizaciji in osebnosti.

Rešitev tega nekoliko zakasnelega, a vedno aktualnega prepira sem že nakazal. Naj vprašanje še stvarneje objasnim.

Katoliška Cerkev ima ogromno organizacijsko moč prav zato, ker ni samo organizacija, temveč še bolj organizem. Čim bolj jo oživlja življenjska moč njenega organizma, čim bolj so robovi človeškega elementa ožarjeni in zabrisani od mistične luči in moči Kristusove osebnosti, tem trdnejša in uspešnejša je cerkvena organizacija. Pač nastajajo med cerkvenim organizmom in organizacijo tudi konflikti, a notranja organska zveza obeh sil jih izravnava z večjimi ali manjšimi žrtvami.

Višek službene cerkvene organizacije je hierarhija s papeštvom na čelu. Višek osebnega razmaha v cerkvenem organizmu pa so svetniki, umetniki življenja, ki svojo rast in moč zajemajo iz neskončne življenjske moči Kristusove osebnosti v njegovem skrivnostnem telesu ter zopet pospešujejo življenjsko moč in rast skrivnostnega cerkvenega organizma. Organska zasidranost v Kristusovi resnici ne ovira osebnosti, marveč še pospešuje njeno tvorno moč.

Odločilno važnost osebnostne individualne vzgoje potrjuje soglasno mnenje krščanskih pedagogov, da je dobra vzgoja v družinskem krogu več vredna kakor najboljša vzgoja v zavodu. Ker se najnovejši prepir o osebnosti in organizaciji tiče predvsem akademskih organizacij, naj omenim, da se za katoliške akademske organizacije po vsem svetu priporoča oblika stanovskih ali strokovnih organizacij, torej po strokah razdeljenih tovariških študijskih krožkov. S stališča znanosti in umetnosti moramo to spoznanje toplo pozdraviti.

Najnovejši prepir o organizaciji in osebnosti nam je končno opomin k spravi. Priznanje storjenih napak je že toliko napredovalo, da je že dana podlaga za pomirjenje.

Ne pretiravajmo vnanjih oblik, ki jih more vihar tem bolj zadeti, čim več je v njih vnanje tehnike in strumnosti. Ne prenašajmo političnih metod na versko in kulturno polje.

Življenje je gibko, tvorno in odporno. Duh je nepremagljiv. Čim bolj se oddaljujemo od življenja in duha, tem ranljivejše in krhkejše so naše zgradbe. »Duha ne ugasujte, vse pa preskušajte, kar je dobro, ohranite« (1 Tes 5, 19—21).